TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 1 *Yazan: ZIYA ŞAKİR*

İki milletin ilk teması

Tarihî rivayetlere göre, ilk karşılaşma harb meydanında ve Marmara kıyılarında oldu

Bir İngiliz âliminin (Türk - İngiliz) münasebeti hakkındaki yazısını okudum. Bu zat:

— Biz, Türklerle, ilk defa olarak, (İkinci Halife, Ömer) zamanında temasa geldik, diyor.

Bu ifadenin, hangi delile istinad ettiğini bilmiyorum. Ancak, İkinci Halife zamanında böyle bir temas vukua geldi ise, bunun (Türk) lerle değil, (İslâm) larla vukua gelmiş olduğunu tahmin ediyordum.

Türklerle İngilizlerin ilk defa olarak karşılaşmaları, hiç şüphesiz ki, (Büyük Ehli Salib) muharebeleri zamanında vukua gelmiştir.

Bu muharebeler, (1095) tarihinde başlamış, (1270) senesine kadar devam etmiştir. Bu müddet zarfında, tam on defa Avrupadan (Filistin) e akın eden Ehli Salib orduları, Anadolu ve Suriyeden geçerlerken Türklerle çetin ve kanlı muharebelere girişmişlerdir. Ve her defasında da, gerek bu mücadelelerle ve gerek (Kudüs) kalesinin surları önünde, Türk kılıçlarının kahir darbeleri altında erimiş, inhilâl etmişlerdir. Bunların içinde, en başta (Aslan Yürekli Rişar) gibi İngiliz hükümdarlarile, namdar bir çok İngiliz şövalyeleri sayılabilir.

İşte bu temaslar, Türklerle İngilizleri ilk defa olarak birbirlerile karşılaştırmış ve tanıtmıştır. Fakat bu temaslar ve tanışmalar, yalnız kanlı muharebelere münhasır kalmıştır. İki millet arasında, hiç bir siyasî alâka uyandırmamıştır.

Siyasî alâka, ancak (Osmanlı Türkleri) zamanında husule gelmiştir. Bu itibarla bizim mevzuumuzu da, bu esas teşkil edecektir.

*

İlk temaslar

Osmanlı Türklerile İngilizlerin ilk temasları, harb münasebetlerile başlamıştır. Ve sonra, siyasi ve iktısadi şekiller almaya başlamıştır.

Tarihlerimizde, ilk temasa dair hiç bir sarih kayıd mevcud değildir. Ancak, bu temasın (hicretin 760 - milâdın 1358 inci senelerinde) Osmanlı hükümdarlarının ikincisi olan (Orhan) devrinde vukua geldiği istidlâl edilmektedir.

O yıl, Osmanlı Türkleri ilk defa olarak (Rumeli) yakasına geçmişler, (Gelibolu) yu merkez ittihaz ederek Avrupa topraklarına yerleşmişlerdi.

Bu, tarihin o kadar mühim hâdisesi idi ki, her şeyden evvel Bizans İmparatorluğunda büyük bir endişe ve telâş uyandırmıştı. Bunda da Bizanslıların pek hakları vardı.

Osmanlı hükûmeti kurulalı, henüz yarım asır kadar bir zaman geçmişti. Bu müddet zarfında Osmanlı Türkleri, Anadoludaki Bizans varlığını silip süpürmüşler, Sakarya sahillerinden Karadenize ve Marmara kıyılarına dayanan o feyyaz sahayı kılıç kuvvetile zaptederek, (Bursa) ve (İznik) gibi iki metin ve tarihî kalenin burcları üzerine Osmanlı sancağını dikmişlerdi.

Türklerin bu büyük muvaffakiyetleri, Bizanslılara ilk kahir darbeyi indirmişti. Bizanslılar, bu darbenin tesiri altında kıvranıp dururlarken, bunu ikinci bir darbe takib etti. Seksen Türk kahramanından mürekkeb iki kafile, bir gece sallara binerek Marmara denizinden ansızın Rumeli yakasına geçmiş.. Evvelâ (Çimip) ismindeki kaleyi zaptettikten sonra, Bizanslıların en mühim bir ticaret beldesi olan (Gelibolu) yu da ele geçirerek orada yerleşmişti.

Bizanslılar derhal şunu anlamışlardı ki, Türklerin Rumeli sahillerine yerleşmeleri, kendileri için bir felâket olacaktı. Hiç şüphesiz ki, buradan uzanacak olan keskin Türk kılıcları, aradan çok zaman geçmeden, üçüncü bir darbe ile, Bizans kartalının kafasını koparacaktı.

Bizanslılar, bu tahminlerinde aldanmamışlardı. Ancak iki salı dolduran seksen kahramanla Rumeli yakasına ayak basan Türk kumandanı (Süleyman Paşa), bir kaç gün zarfında maiyetindeki kuvveti (3 bin) kişiye iblâğ etmiş.. Bir kaç ay zarfında, istilâ hududlarını da (Tekirdağ - İpsala - Malkara - Bolayer) e kadar genişletmişti.

Bizanslılar, bu üç bin Türk kahramanının karşısında mağlûb ve perişan olarak, (Kostantaniye) surlarının arkalarına çekildiler. Kendilerini tehdid eden bu büyük tehlike karşısında, hararetli müzakerelerden sonra, Avrupa devletlerinin yardımını istemeye karar verdiler.

Bizans İmparatoru, hükûmet ve saray erkânından mürekkeb muhtelif heyetler teşkil etti. Bunları (Papa) ya, Fransa ve Napoli Krallarına, Venedik Cumhur Reisine, Kıbrıs Prensile Rados şövalyeleri Reisine gönderdi.

Bu heyetler, gittikleri yerlerde, Türklerin Avrupa topraklarına yerleşmelerini büyük bir ehemmiyet ve endişe ile naklettiler:

— Bu Türkler, eğer derhal ric'ate icbar edilmiyecek olurlarsa, Avrupadaki bütün hıristiyan devlet ve milletler, mahva mahkûmdur.

Diye, her tarafta velvele verdiler.

(Papa), derhal harekete geçti. Türkleri Avrupadan tardetmek üzere derhal bir (Ehli Salib) ordusunun toplanması için, etrafa haberler gönderdi. Pek kısa bir zamanda, Fransızlardan, Venedikli-lerden, Napolililerden, Rados şövalyelerinden mürekkeb (30 bin) kişilik bir ordu toplanıverdi. Bu ordu (61 parça gemi) ye bindirilerek, Akdeniz Boğazına gönderildi.

Bu, Ehli Salib ordusu, süratle toplanmış, Türklere sessizce bir baskın yapılması kararlaştırılmıştı. Onun için Türkler, bu hareketten haberdar olamamışlardı. Ve 61 parça düşman gemisi, Gelibolu sahillerine dayanarak (Tuzla) ve (Seydikavağı) mevkilerine asker çıkarmaya başladığı zaman, bir an için ne yapacaklarını şaşırmışlardı.

İlk karaya çıkan kuvvet, Venediklilerden, Napolililerden ve (Rados şövalyeleri) nden mürekkeb olmak üzere (15 bin kişi) raddesinde idi. O esnada (Bolayer) de bulunan Türk kuvvetinin mevcudü, (3 bin muharib) den fazla değildi.

Türkler, böyle bir baskını akıllarından geçirmedikleri için tamamile hazırlıksız bir haldelerdi. Bunlardan bir kısmı o gün, kumandan (Süleyman Paşa) ile büyük bir sürgün avına gitmişlerdi.

Bu av eğlencesi, büyük bir şeamet getirdi.

Av ederken, okla bir canavar vurdular. Bu canavar, kaçtı. Süleyman Paşa, ardına düştü. Atının ayağı, bir deliğe geçti. Atı düştü. Süleyman Paşa bile düştü. Ol arada, şehid oldu.

Avda bulunanlar, bu meş'um hâdise karşısında o kadar müteessir oldular ki, âdeta delilere döndüler. Başlarına top - raklar serperek, feryad ettiler. Ve nihayet, Süleyman Paşanın biruh nâşını omuzlarına yüklendiler. Avrupa topraklarında kendilerini zaferden zafere koşturan genc kumandanlarının kanlı cesedini, göz yaşlarile (Bolayer) e getirdiler.

Fakat.. Daha şehre girmeden, yeni bir felâketle karşılaştılar. Düşman gemilerinin karaya asker çıkardığını haber aldılar. Onlar da, karargâhtaki Türk muharibleri gibi, şaşırıp kaldılar.

Faakt bu şaşkınlık, bir kaç saatten fazla sürmedi. Harb tarihlerinde, emsali pek az görülen bir harika başgösterdi.

Pek faik düşman kuvvetlerine saldıramıyacaklarını anlıyan Türkler, derhal Süleyman Paşanın kanlı cesedi etrafında toplandılar. Orada, son nefeslerine kadar çarpışmayı kararlaştırdılar. (Tuzla) mevkiinin garbindeki küçük bir tepe üzerinde, çarçabuk müdafa tertibatı aldılar.

Ağır kılıçlar ve uzun mızraklarla mücehhez olan zırhlı Ehli Salib muharibleri, bütün şiddetlerile, Türklerin üzerine atıldılar. Fakat, Türklerin teşkil ettikleri bu (etten kale) önünde, o kadar anudane bir müdafaa ile karşılaştılar ki, bir an bocaladılar. Ve yeni bir hücum hızı almak için geri çekilmeğe mecbur kaldılar.

Türkler, düşmanlarının bu bir anlık şaşkınlığından hasıl olan fırsatı kaçırmadılar. Ortalarında yatan kanlı tabutun maneviyatından istimdad ederek, korkunç naralarla ileri atıldılar. Hiç bir muharebe nizamına tâbi olmıyarak, iğri ve keskin kılıçlarile düşmanlarına saldırdılar.

Bu hücum o kadar anî ve müthiş olmuştu ki, buna dayanmak mümkün değildi. Ön safta bulunan zırhlı şövalyeler, birer demir külçesi halinde, yerlere serilmişti. Ve ayni dakikada, korkunç bir inhizam başgöstermişti.

Ric'at ve takib, o kadar süratli ve baş döndürücü bir hal aldı ki; (15 bin) Ehli Salibden sahile pek az muharib dönebildi. Onlar da orada, Marmaranın sedefli kumları üzerinde, Türk kılıçlarının altında can verdi.

Bu yıldırım harbi, karadaki (15 bin) muharibin imhasile kalmadı. Sahile yakın bir yerde, cereyan eden bu kanlı ve kat'i muharebenin dehşetli bir anda Ehli Salib donanmasını da sardı. İkinci parti olarak ihraca hazırlanan diğer (15 bin) kişiden tek bir muharib, karaya ayak basamadı. Ehli Salib amiralı, daha büyük bir felâkete uğramaktan korkarak, derhal demir kaldırdı. Arkasında kanlı ve mâtemî bir iz bırakarak, Akdeniz Boğazına doğru uzaklaştı.

Türklerin elinde, pek az esir kalmıştı. Bunların aralarında da, kırmızı yüzlü, mütenasib vücudlü bir kaç Rados şövalyesi de vardı... Bu güzel, yakışıklı, iyi ve sebatkârane harbeden adamlar, Türklerin merakını celbettiler. Rum tercümanlar vasıtasile isticvab ederek, bunların hangi millete mensub olduklarını öğrenmek istediler.

— Memleketimiz buraya uzak, çok uzaktır. Büyük denizlerin ortasında, bir adadır. Milletimizin aslı, orta Asyadan bu adaya gelen (Kelt) lerdir. Bunlar, sonra, başka milletlerle de karışmışlar, bu günkü (İngiliz) milletini vücude getirmişlerdir. Biz, (İngiliz) iz.

Osmanlı Türkleri, ilk defa olarak (İngiliz) ismini burada işittiler. Ve yeryüzünde, böyle bir millet yaşadığını da bu vak'ada öğrendiler.

(Devam edecek)

Bir kız kaçırma davası

Halıcıoğlunda Sütlüce ile Karaağaç arasında Betulü kaçırmağa teşebbüs ettiği iddia olunan kayıkhane müsteciri İlyas dün ikinci ağır cezada muhakeme edilmiştir. Davacı Betul davaya edilen İlyas ve pek çok şahid dinlenilmiş, neticede başka şahidler çağırılmak üzere muhakeme kalmıştır. İlyas hakkında tevkif müzekkeresi kesilmiştir.

Şehir ve Memleket Haberleri

İhtikâr derhal kendini gösterdi

Kumaş, deri, demir fiatlarında gayri tabiî yükselişler başladı

Avrupada başgösteren yeni harb hâdiseleri ve Akdeniz ahvalinin aldığı vaziyetten istifade ederek bazı spekülâtörler, muhtekirlerin muhtelif maddelerin fiatlarını gayritabiî olarak yükselttikleri görülmüş ve alâkadar makamlar geniş mikyasta yapılan bu ihtikâr hâdiselerine vaz'iyed etmişlerdir. Alâkadar makamlara yapılan ihbarlardan şehrimizde bir kaç büyük kumaş ticarethanesinin önayak olarak bütün piyasaya yaptığı bir kumaş ihtikârı olduğu ve yerli fabrikalar tarafından imal olunup üzerinde ecnebi malı damgası bulunan kumaşların fiatları yüksek tutularak diğer yerli kumaşların fiatlarının da bu suretle tereffüe doğru yürütüldüğü anlaşılmıştır. Bu mesele üzerinde bilhassa ehemmiyetle durulmaktadır.

Deri fiatlarında sipekülâsyon

Diğer taraftan deri ithalât birliği alâkadar makamlara müracaatle İstanbul mezbahasında kesilen hayvanların deri fiatlarının kısa bir müddet içinde bazı spekülâtörler tarafından 40 kuruştan 62 kuruşa çıkarıldığı, bunun kösele fiatlarında kiloda 45 - 50 kuruş bir fiat tereffüünü icab ettireceğini gözönüne koymuşlardır.

Fiatları yükseltilen maddeler

Diğer taraftan eşya fiatlarında iki günden-beri yüzde 20 - 25 tereffü vardır. Kalay, çinko, bakır fiatları da, sebebsiz olarak mütemadi surette yükselmektedir.

Altın üzerine iş yapan bazı kimseler de fazla miktarda altın satın almak suretile tedricen altın fiatlarının yükselmesine sebeb olmaktadırlar.

Alâkadar makamlar hemen hâdiselere vazıyed ettiler

İhtikâr komisyonu toplanıyor

İhtikârla mücadele komisyonu pazartesi günü toplanarak bu mühim ihtikâr hâdiselerini tetkik edecek ve ihtikâr yaptıkları sabit olanları Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi edecektir.

Fırsattan istifade edenler

İhrac olunacak tiftiklerden bazı tâli ve âdi malların fiatlarından bir miktar tenzilât yapılmasının bazı fırsat düşkünleri tarafından istismar edilerek Anadoluda tiftik ve yapağı ihracat birliğinin fiatları düşürmeğe başladığı şeklinde işaa edildiği ve köylünün elindeki malların düşük fiatlarla toplanmağa teşebbüs edildiği haber alınmıştır.

Sırf tâli malların fiatlarını düşürerek asıl ihraclık malları kıymetlendirmek kasdile bu kısım aşağı kıymetli mallarda yapılan fiat düşürülmesinin bu şekilde istismarı ve bunu yapanlar hakkında Ticaret Vekâletince tahkikata girişilmiştir. Her taraftan fazla taleb vaki olan tiftiklerimizin fiatları her zamankinden sağlam bulunmaktadır.

Lise imtihanları

Hangi günler ve nerelerde yapılacağı dün tespit edildi

Lise bitirme imtihanlarile ortamekteb devlet imtihanları hazırlıklarile meşgul olan komisyon dün faaliyetini ikmal etmiş, imtihanları yapacak mümeyyizlere aid cetvelleri tanzim etmiştir. Tespit edilen vaziyete göre İstanbul mektebletlerinde, lise bitirme imtihanlarile ortamekteb devlet imtihanlarına girme hakkını haiz 10,286 talebe bulunmaktadır. İstanbul ortamektebleri için 53, liseleri için 18 imtihan komisyonu seçilmiştir. Dünkü toplantıda, bu komisyonların hangi mekteblerde faaliyette bulunacakları da kararlaştırılmıştır.

Bu yıl ekalliyet ve ecnebi mekteblerinin imtihan şekilleri de yeni talimatnameye uydurulmuştur. Mevcud tahsillerile iktifa ederek yüksek tahsile devam etmiyecek ecnebi ve ekalliyet mektebleri talebeleri kendi mekteblerinin talimatnamelerine göre Maarif müdürlüğünün tasdik edeceği mümeyyizler önünde imtihan olacaktır. Bu mekteblerin imtihanları, ayrıca Vekâletin bir mümessili tarafından, umumi olarak murakabe edilecektir.

Ecnebi ve ekalliyet mekteblerinin imtihanları aşağıda yazılı günlerde yapılacaktır:

Amerikan mektebleri 23 mayısta, İngiliz kız ve erkek mektebleri 6 haziranda, İtalyan, Rum, Musevi, Ermeni mektebleri 3 haziranda, Alman mekteblerinin lise kısmı 3 haziranda, orta kısımları 4 haziranda imtihanlara başlayacaktır.

Ecnebi ve ekalliyet mekteblerinin lise bitirme ve ortamekteb devlet imtihanları şu mekteblerde yapılacaktır:

Ekalliyet mektebleri Vefa lisesinde, Fransız mektebleri Galatasaray lisesinde, Alman mektebleri İstanbul kız lisesinde, İngiliz ve Amerikan mektebleri Kabataş erkek lisesinde, İtalyan kız mektebleri İnönü kız lisesinde imtihana gireceklerdir.

Hususi mekteb talebelerinin lise bitirme ve ortamekteb devlet imtihanlarının yapılacağı resmî mektebler de şunlardır:

Darüşşafaka, Hayriye, İstiklâl, Yüce Ülkü liseleri talebeleri İstanbul erkek lisesinde, Boğaziçi, Işık, Şişli Terakki liseleri talebeleri Galatasaray lisesinde lise bitirme imtihanlarına gireceklerdir.

Darüşşafaka, Hayriye, İstiklâl, Yüce Ülkü liseleri orta kısım talebeleri Pertevniyal lisesinde, Boğaziçi, Işık, Şişli Terakki liseleri orta kısım talebelerinin devlet ortamekteb imtihanları ise Nişantaşı kız ortamektebinde yapılacaktır. İki yıl üstüste sınıfta kalan talebelerin imtihana girecekleri mektebler de ayrılmıştır. Kız lisesi talebeleri İnönü, Erenköy ve Kandilli kız liselerinde, erkek lisesi talebeleri Kabataş, Vefa, Haydarpaşa erkek liselerinde, kız ortamektebi talebeleri de İstanbul, Beşiktaş kız ortamekteblerinde, erkek ortamektebi talebeleri de Gaziosmanpaşa, Gelenbevî ve Üsküdar ortamekteblerinde imtihana gireceklerdir.

Muallim maaşları

Esaslar, Maarif Vekâletinden tebliğ edildi

İlk tedrisat muallimlerinin yeni barem kanununa göre terfi ve maaşlarının tespitinde ne suretle muamele yapılacağına dair, Maarif Vekâleti tarafından hazırlanan esaslar dün Maarif müdürlüğüne bildirilmiştir.

Maaşları yükselen muallimlerin terfi müddetlerinin hesabında intibaktan önceki maaşlarını filen almaya başladıkları tarihler esas tutulacaktır. Bu itibarla, maaşları 16, 17.5, liradan 20 liraya yükselenlerin terfi müddetleri: 16, 17.5 lirayı filen aldıkları tarihlerden hesablanacak ve 22, 45, 55 lira maaşlı muallimlerden birer üst derecelere geçirilmiş olanlar hakkında da ayni şekilde muamele yapılacaktır.

Bazı vilâyetlerde bu derecelerde bulunan muallimlerin maaşları bir derece aşağıya indirildiği görüldüğünden, muallimlerin mağduriyetine meydan vermemek ve maaşlar arasındaki birliğin bozulmaması için hazirandan itibaren yukarı derecelere çıkarılacaktır.

16 ve 17.5 lira maaş aldıktan sonra 20 liraya terfii yapılmış olanlardan barem kanununun neşri tarihinde 20 lira üzerinden maaş almakta bulunmuş olanlar, 22 lira maaşı bir terfi müddeti aldıktan sonra gene bu kanunun neşrinden evvel 25 lira maaşa terfii yapılmış olanların hizmetleri 20 lirada, 22 lira maaş almak suretile geçirdikleri hizmet müddetleri 25 lirada geçmiş sayılacak ve bu hizmet müddetleri 25 veya 30 lira maaşa terfileri için geçirmeleri lâzım gelen müddete mahsub edilecektir.

Şehir Meclisinde

Dün Belediye ve Vilâyet masraf bütçeleri aynen kabul edildi

İstanbul Şehir meclisi dün Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdarın başkanlığında toplanmış - tır. Ruznameye dahil mevaddan Elektrik, Tramvay, Tünel idareleri tarafından mubayaa edilecek 35 otobüs hakkındaki teklif Bütçe ve Nafıa, Vali konağı karşısında Emlâk Bankasına aid arazinin ifrazı hakkındaki teklif Nafıa encümenine havale edilmiştir. Taksi otomobilleri plâka rüsumunun yüzde otuz derecesinde indirilmesi hakkındaki teklif okunurken azadan Ekrem Tör, Bütçe encümenine havale edilen bu teklifin müzakeresi esnasında bu tenzilâtın yüzde elli nispetinde yapılması için araştırmalar yapılmasını rica etmiş, bu teklif de göz önünde tutulmak üzere evrak o encümene havale edilmiştir.

Bundan sonra 1940 yılı bütçesinin müzakeresine başlanmıştır. Yeni bütçenin vilâyet kısmı 2,064,750 lira idi. Bütçenin müzakeresinde hazır bulunan Maarif müdür muavini Muvaffak, barem kanunundan evvel terfi eden 247 muallimin bareme göre maaş farkları olan 33,000 liranın da bütçeye ilâvesini rica etmiş, Bütçe encümeni namına izahat veren avukat Halil Hilmi bütçede çok tetkikat yapılmasına rağmen bunun için bu sene tahsisat bulmak imkânı olmadığını söylemiştir. Belediye Reis muavini Rifat farkın, yapılacak tasarruflarla tediye edileceğini, bu suretle bütçeye konulmuş olduğunu söylemiş ve bu izahat muvafık görülmüştür.

Azadan kitabcı Halid, yağan yağmurlar neticesinde akan suların gidecek mecra bulamadıklarından Nişantaşı semtindeki evlerin yıkılmak tehlikesine maruz bulunduğunu söyleyerek Fen heyeti müdüründen izahat istedi. Fen heyeti müdürü Nuri gerek bu yolun, gerekse örtülmesi lâzım gelen mecralar için 300,000 lira kadar bir paraya lüzum olduğunu, halbuki bütçeye ancak 15,000 lira konulduğunu, yalnız Valikonağı caddesindeki inşaat için 18,000 liraya ihtiyac bulunduğu cevabını verdi. Muhasebeci Muhtar mayıs sonunda tahsilât fazlasının anlaşılacağını, bu suretle bu inşaata karşılık bulunabileceğini söyledi. Azadan Zahid tahminle hareket edilmiyerek bu işin yapılması için tahsisat konulmasını istedi. Bütçe encümeni reisi Halil Hilmi: «— Encümende yalnız bunu değil bundan daha mühim ihtiyaçları dinledik. Fakat karşılığı olmadığı için bütçeye koyamadık. Arkadaşlar masraftan evvel karşılığını bulurlarsa o zaman yapmak imkânı olur» dedi.

Vali Lûtfi Kırdar haziranda munzam bir bütçe arzedeceğiz. Müsaade ederseniz oraya koruz, dedi. Madde bu suretle kabul edildi.

Şehir meclisinde, dün Belediyenin ve Vilâyetin masraf bütçelerile mülhak bütçeler aynen kabul edilmiştir.

ECNEBİ MEHAFİLDE

İstanbula gelen ataşeler

Bir müddettenberi Sofyada bulunmakta olan Japon sefareti ataşemiliteri albay Tateyş, Bulgar askeri ataşesi yarbay Jelesko dün sabahki Konvansyonel'le şehrimize gelmişlerdir.

KISA HABERLER

* Tepebaşı bahçesinin etrafına yapılacak duvarın inşasına dünden itibaren başlanmıştır. Şimdiki halde Tozkoparan caddesi kısmı inşe edilmektedir.

* Yabancı sulara sefer yapacak vapurların müsaade taleblerini tetkik eden komisyon dün Liman reisi Refik Ayenturun riyaseti altında toplanarak yeni müsaade taleblerini tetkik etmiştir.

* Yeni kurulacak birlik için boya, sanayi ve ziraatte kullanılan kimyevi maddeler ithalât tacirlerile dün Ticaret müdür muavinliği dairesinde bir toplantı daha yapılarak birliğin şekli üzerinde görüşülmüştür.

ŞEHİR İŞLERİ

Eskişehirden un gelmeğe başladı

Toprak Mahsulleri Ofisinin İstanbulun ekmeklik unu istihsali için ve İstanbul değirmenlerinin ayda aldıkları 300 ton buğdaydan Eskişehir değirmenlerine verilen 100 tondan alınan unların ilk partisi şehrimize gelmiştir. Hükûmet, bu unun tamamen İstanbula gelmesi matlûb olduğundan bu işin kontrolü vazifesini İstanbul Belediyesine vermiştir. Fakat, Eskişehir değirmenleri mümessilleri bu satışların mahallinde yapıldığını ileri sürerek Belediyeye malûmat vermek istememişlerdir. Halbuki bu unların İstanbul borsasında kaydı yapılmaktadır. Diğer taraftan unların Eskişehir fiatı olan 626 kuruş üzerinden İstanbul borsasına kaydettirilerek çuvalı 680 kuruş olan unlar için 54 kuruşun masraf olarak gösterilmek istenmesi, bu unların ahcısı olan İstanbul fırıncılar şirketlerinin şiddetle itirazını celbetmiştir. Çünkü bu takdirde İstanbul Belediyesi böyle bir nakliye masrafını kabul etmiyeceğinden ekmek narhının derhal düşürülmesi lâzım gelmektedir ki bu da fırıncıların işine gelmemektedir.

Nahiye müdürlerine nümerotaj izahatı

Dün Belediyede Şehir Meclisi salonunda kaymakamlarla nahiye müdürleri ve Belediye erkânı bir toplantı yapmışlardır. Başvekâlet İstatistik müdürü Celâl Aybar da bu toplantıda bulunmuş, nahiye müdürlerinin nümerotaj işindeki hattı hareketleri hakkında alâkadarlara izahat verilmiştir.

Elini makineye kaptırdı

Karaağacda Zümrezade Şakir fabrikasında çalışan amele Ziya, evvelki gece dikkatsizlik neticesi elini makineye kaptırmıştır. Ziyanın dört parmağı kesildiğinden sür'atle hastaneye kaldırılarak tedavi altına alınmıştır.

İzdiham davasında istinabeler

Dünkü celsede Raufi Manyasın refikası dinlenirken

Dolmabahçedeki izdiham vak'ası davasının İzmitten istinabe yolile İstanbula intikal eden safhasında, ikinci ağır ceza mahkemesinde dün akşam Devlet Limanları İşletmesi umum müdürü Raufi Manyasın refikası Lâhika ile sabık mülkiye, lâhik Millî Reasürans müfettişi Aziz Nami ve Beşiktaş kaymakamı Rıza, şahid olarak tekrar dinlenilmişlerdir. Lâhika:

«— Eğer sarayın kapısı ziyaretçilere kapanmasaydı veya kapandıktan sonra açılmasaydı, 11 kişinin ölümile neticelenen facia vukua gelmezdi, kanaatindeyim; çünkü, kapı kapanıp da tekrar açılır açılmaz, esasen tekâsüf eden ahali, birdenbire içeriye girmeğe başladı. Halbuki, kapı kapanmadan evvel herkes normal vaziyette girmekteydi.»

Demiş ve kapının o zamanki Beşiktaş Emniyet âmiri Lûtfinin emrile kapanıp açıldığını şimdi salonda bulunan eski polis memurlarından Hasan Cengizden işittiğini ilâve etmiştir. Aziz Nami, kapı meselesinin ölümlerde amil olup olmadığını takdir edebilecek mevkide bulunmadığını söylemiş, Beşiktaş kaymakamı Rıza da:

«— İzdihamın fazlalığı ve herkesin Atatürke son ihtiram ziyaretini yapmak için gösterdiği tehalük karşısında, eğer kapı açılıp kapanmasaydı da, hâdise olurdu» şeklinde cevab vermiştir. Bu istinabelerin İzmite gönderilmesi kararlaştırılarak, binniyabe keşif celsesi açılmış, Dolmabahçenin saat kulesi meydanında ve kapısında naib Halil Ceysey tarafından yaptırılan keşfe aid raporun netice kısmı okunmuştur. İstanbul Belediye fen memuru İsmail Hakkı, Emniyet 6 ncı şubeden seyrisefer komiserleri Ethem ve Refet taraflarından, vukuf ehli sıfatile hazırlanan raporda netice:

«Saray kapısının kapanmasile tekrar açılmasının ölüm hâdisesile kat'iyyen alâkası yoktur; kapı kapalı da, açık da kalsa, halkın tehacümü tahammülsüzdü, bu müessif hâdise olacaktı» şeklindedir.

Keşif rapor ve zaptına bir de kroki eklenmiştir. İkinci ağır ceza bu evrakın da İzmite gönderilmesini karar altına almıştır. Salih Kılıç ve rüfekasının muhakemelerine Kocaeli ağır ceza mahkemesinde 15 mayısta devam olunacaktır.

Siyasî İcmal

Holanda ve Belçika

Avrupa harbinin ikinci safhası başladı. Birinci safhası Norveçin Almanlar tarafından işgalile kapanmıştır. Şimdiye kadar Almanya bütün hareket ve hücumlarını İngiltereye tevcih etmiş ve Fransayı hedef tutmamıştı. Askerî ve siyasi icablar bu suretle yürümeğe kendisini icbar etmişti. Çünkü Danimarka ve Norveç daha ziyade İngiltereyi yakından alâkadar eden ve mukadderatı denize bağlı olan memleketlerdi.

Büyük Britanyanın tam karşısında olup hem Şimal denizine, hem de Atlas ve Şimal Kutub Okyanuslarına coğrafî vaziyetlerile hâkim olan İskandinavya memleketleri üzerinde doğrudan doğruya İngiltere ile Almanya boğuşmuşlardır. Bu vaziyetten dolayı Fransız ordusu ve donanması ve hava filoları İskandinavya harekâtına müttefikile beraber yürüdüğüne remzolacak pek cüz'i kuvvetle iştirak etmişti.

Fakat Almanların şimdi karadan ve havadan taarruz ettikleri Belçika, Holanda ve Lüksemburg daha ziyade Fransanın karadan emniyetile alâkadar olduğundan bunların üzerinde boğuşma doğrudan doğruya Almanya ile Fransanın ciddî olarak boğuşması olacaktır. Fransayı İngiltereden ayırmak ümidile Fransa arazisine hücumdan ve bahusus hava akınlarından şimdiye kadar dikkatle sakınmış olan Almanya, artık hava kuvvetlerini hep birden Fransanın Liyon, Lil, Nansi gibi en mühim merkezleri üzerine sevketmiştir.

Harbin ikinci safhası daha ziyade Almanlarla Fransızlar arasında bir hayat, memat boğuşması olacaktır. Bunun için Hitler Almanyanın mukadderatı Belçika ve Holandada taayyün edeceğini orduya karşı söylediği hitabede ehemmiyetle kaydetmiştir. Lüksemburg şimdiden Almanlar tarafından istilâ edilmiştir. Ordusu milis olup başlıca müdafaa kudreti de denizin sathından dört beş metre daha aşağıda bulunan arazisini suya garkedecek bendlerden ibaret ve Fransadan da hayli uzakta bulunan Holandanın, tecavüze mukavemeti epeyce müşkül olacaktır.

Fakat geçen harbde dahi çetin müdafaa kudretini ispat eden Belçikanın küçük ve fakat tecrübeli olan ordusu bir hayli zaman mukavemet ederek Fransız ordusuna Belçika topraklarına girmesine ve harbe müdahale etmesine vakit kazandıracaktır. Bu suretle Belçika, tarihin en büyük ve en kanlı muharebelerine sahne olacaktır.

Harbin yeni safhasının İngiltere için ehemmiyeti, Belçika ve Holanda sahillerinin Manş denizinin ve Londra kapısının önünde bulunmasındadır.

Norveçteki sevkulceyş noktalarını tutan Almanların Holanda ve Belçika sahillerinde yerleşmemeleri için İngiltere donanması ve hava kuvvetlerile sonuna kadar harbedeceği şüphesizdir.

Harbin yeni safhası daha çetin olacaktır. Çünkü bu defa dünyanın en büyük üç devleti bütün kuvvetini ortaya dökerek sonuna kadar dövüşecektir. Avrupa harbi tam manasile başlamış oluyor. Harbin diğer kıt'alara sirayet ihtimali şimdilik varid değildir. Japonyanın Felemenk Hindistanına başkasının müdahale etmemesi şartile kendisinin müdahale etmiyeceğini ve statokoya riayet edilmesini Hariciye Nazırının ağzile dün ilân etmiş olması bunu ispat ediyor.

Muharrem Feyzi TOGAY

Almanyaya gönderilecek deniz talebeleri

Evvelce Almanyada deniz inşaiye ve makine mühendisliği tahsili payarken harb vaziyeti dolayısile geri gelen 32 gence İngiltereye gitmek için döviz tevziatı yapılmıştır. Gençlerin bu gün Londraya hareketleri mukarrerdir.

Hava kurumu kongresi

Bu ayın 23 ünde Ankarada Hava Kurumu kongresi toplanacak, her vilâyetten buraya iki murahhas gönderilecektir. Şehrimizden de bu toplantıya İstanbul Hava Kurumu reisi Rıza ile Belediye teftiş heyeti reisi Samih iştirak edeceklerdir.

Bir tavzih

Esasen yakın tarihimize aid elem ve facia dolu bir safhanın ibret alınacak hâdiselerini ihtiva etmek üzere Cumhuriyetin 5231 sayısından itibaren neşretmeğe başladığı (Balkan Seferim) başlıklı yazı silsilesinden 7 kânunuevvel 938 tarihli sayımızdaki 3 numaralı makalede kendisinden bahsolunan binbaşı Halile müteallik kısım haddi zatinde bu zabitin kumandanlık itibarile garezsiz ve samimi medih ve takdirini mutazammın olmakla beraber bu yazıların umumî heyetinde olduğu gibi bu fıkrada dahi Balkan Harbi ve Mütareke devri gibi tarihimizin hal ve istikbalimiz bakımından daima gözönünde tutulacak kara günlerini tespit etmekten ibaret tarihî ve millî bir maksad takib edilmiş ve binaenaleyh şahıslarla ve şahsiyatla alâkası kasdolunmak şöyle dursun, hatta hatıra bile gelmemiş olduğunu tavzihan beyan ederiz.

Türkiye
CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur

Abone şeraiti	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve zıyaından mes'uliyet kabul olunmaz.